

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1971
FORFATTER:	P. Fisher-Nielsen
TITEL:	Porten mod syd Søndergade (2)
KORT RESUME:	Om Søndergade Syd fra åen

Porten mod syd

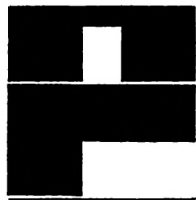
Fra Sønderbro skrånede Søndergade meget nordpå, men kun lidt sydpå hen til jernbaneoverskæringen, der næsten var i niveau med broen, og derfra kom et styrt ned forbi Riberdyb, hvorefter gaden skrånede opad mod syd.

Søndergade var beskyttet med bomme, der blev rullet ned, når tog blev meldt på jernbanen. Bommene sænkedes halvt og standsede køretøjer, medens cyklister kørte under, og fodgængere ligeledes uhindret passerede. Til dem var iøvrigt på gaden to fortøve og henholdsvis øst og vest for bommene anbragt »møller«, så man kunde smutte over, selv om bommene var lukket ned, og selv om toget kom brusende — men man dyede sig, for ledvogteren råbte op og skældte ud, og det var jo flovt. Når toget fløjtede ved sporets runding før overskæringen, sænkedes bommene helt og løftedes igen, før den sidste vogn var ude på gaden. Trafikanterne klagede altid over for lang ventetid.

Bommene blev betjent af ledvogter Lindharth, der boede i et langt lavt etages hus mellem Sønderbro og bane-sporet på gaden østlige side. Huset havde oprindeligt været den gamle toldbod. Der boede vist to familier i huset, som mulig-

Minder og træk fra den gamle Søndergade,
fortalt af P. Fischer Nielsen

PERGINOL

GULVBELÆGNING

Autoriseret Perginol-forhandler

Halfdan T. Hansen

Maskinsnedkeri
Tømrer- og bygnings-snedkeriarbejde

Telefon 05 52 74 80

Haderslevvej 154 . 6000 Kolding

Robert Steinfath

BLIKKENSLAGER

AUT. GAS- OG VANDMESTER

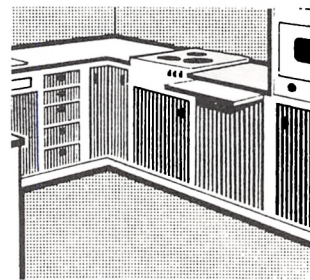
Grundlagt 1859.

Søndergade 6 . Kolding Tlf. 52 04 01

Gennem 3 generationer:

HÅNDVÆRK MED TRADITIONER

VI KLARER ALT - OVERALT

Snedker- og inventararbejde . Nybygninger . Reparationer og ombygning udføres.

Tilbud og forslag efter ønske

^A/_S Johs. Christensen

Inventar- og bygnings-snedkeri
Skamlingvejen 2 . Tlf. 523070

Den gamle forretning, der med begreberne kvalitet og service i højsædet danner ramme om Koldings nye store sportsmagasin, hvor De finder alt til Deres fritid.

SPORT
JAGT
FISKERI
RIDNING

SØNDERGADE 6 - TELEFON (05) 52 12 42

SPORT
JAGT
FISKERI
RIDNING

Hjørnet af Søndergade og Gammel Dalbyvej. Her havde først Ravn, senere Hans Have og sidst Zwergius forretning.

vis skiftedes til at passe bommene. Tit var det kone eller børn, der passede dem. Når bommene var sænket og gaden altså spærret, stod ledvogteren frem til sporet og rakte armen frem som klarsignal for toget, og var det mørkt, viste han klar med en petroleumslygte.

Hele operationen har formodentlig varet fem minutter, og selv om der kom en del tog i dagens løb, var det vist vanskeligt at klarlægge, hvor lang ledvogterens effektive arbejdstid var. Redaktør Erik Hansen, Kolding Avis, raillerede herover, da der var tale om indførelse af otte ti-

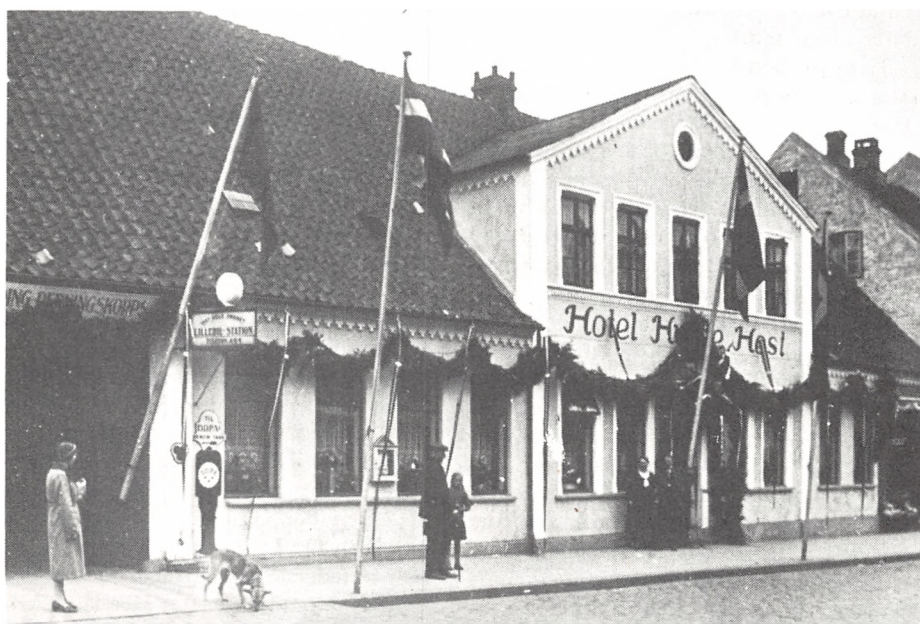
mers arbejdsdag for statsansatte, der jo i forvejen havde det som blommen i et æg med ni—ti timers arbejdsdag.

Ledvogter Lindharth havde i december salg af juletræer, som stod i stort udvalg på fortovet langs vogterhuset. Han havde også bildrosche, vist sammen med en søn, og havde en overgang byens flotteste vogn, der lignede en Rolls Royce.

Mellem broen og ledvogterhuset og ragende lidt ud over åen blev i nyere tid opført en bladkiosk, en manglekantet træbygning med moskekuppel. Ejeren Laurberg begyndte med at køre rundt på trehjulet cykel og råbe med Fyns Tidende og Fyns Venstreblad, og folk morede sig over ham, men han fik en god og velassorteret bladkiosk og var anerkendt som dygtig. Sønderbros Kiosk hed den og er nu beliggende i Sydbanegade, og træbygningen er revet ned.

Vest og syd for Sønderbro lå et slæbested, hvor hyttefæde og både blev trukket op, og hvorfra man kørte vogne ud i åen for at få alt for tørre vognhjul til at slutte fast i jernringene, eller hvorfra man lod hestene bade og svale sig en varm sommeraften. Nytårsaften kørte man trækvogne og andet ud på skråplanet. Vest for slæbestedet lå Sydjysk Trælasthandel, og herfra gik Parcelvej (opr. Parallelvej) vestpå langs banelinien.

Lige syd for banelinien gik fra Søndergade mod øst Riberryd langs åen op til Sydbanegade (den har navn efter Koldings gamle havn før 1840-erne).

KONRAD JØRGENSENS BOGTRYKKERI ^{A/s}

L. FUGLSANG & SØNNER

SLOTSGADE 6-10 · KOLDING

TELF. * 52 14 88

Bøger alle slags tryksager eget bogbinderi

På hjørnet lå »Gæf Sønderbro«, hvis indehaver hed Mads Nielsen. Det var en beskeden ølbeværtning, som man ikke hørte noget slemt om. Øverst i ejendommen var fotografforretning med store atelier-vinduer, som ses endnu.

Sydligere i Søndergade lå »Aagaarden«, et solidt gæstgiveri med plads til bøndervogne i gården (datiden havde også parkeringsvanskeligheder). Værten hed oprindelig P. C. Jensen (c. 1901) og senere Iver Ravn. Nu ligger forretningen »Vime« her. Den nuværende bygning er opført omkring 1900-tallet.

Før den tid var her stor købmandsgård. 1793 solgtes gård nr. 20 uden for Sønderport af hospitalsforvalter Grundahl til købmand Jacob Aagaard (1764-1820). Gården lå direkte ved åen, hvor jo byens havn var, så den var velegnet til købmandsgård med losse- og ladeplads. Da Jacob Aagaard døde, fortsatte hans enke, Magdalene Sophie Pontoppidan, forretningen i 17 år og overlod den så til sønnen Jacob Aagaard jun. (1811-89). Derfra gik den over til hans brodersøn, Børge Pontoppidan Aagaard (1840-1910), der var cand. pharm. og flyttede forretningen ned på Rendebanen som den kendte B. Aagaards Materialhandel, som i dag fortsættes i Torvegade af Bent Ul-

dall Steinfath, en efterkommer af Jacob Aagaard senior.

I Søndergade nr. 15 lå slagtermester Lauritsens butik med bl. a. skomagerværksted i gården. Derefter kom barber Wiese, der sagdes at stamme fra de reformerte i Fredericia og altså var af fransk afstamning, en livlig og dygtig mand med en af byens finere saloner, som nu videreføres af en søn.

Hvor nu herreekviperingshandler Peter Moes har butik, lå hans svigerfader, H. P. Hansens, velagtede manufakturhandel med mange ruller tøj på hylderne rundt langs alle vægge og med sær lugt af appretur og naftalin el. lign. H. P. Hansen var en pæn, velklædt herre, der ofte stod i butiksdøren og hilste på forbipasserende. Han handlede med metervarer, og på en rygløs stol foran disken sad den kvindelige kunde og blev fristet af de mange slags tøj, som chef og kommis rullede op på disken foran hendes fascinerede øjne. Privat boede H. P. Hansen i villa »Arnen« langt ude på Sønderlandevej, næsten i Vonsild. Han eksperimenterede med hjemmelavet vin af egne vindruer og var en interesseret havemand.

I nr. 21 lå Hans Jensens anerkendte skrædderforretning. Hans Jensen var en præsentabel mand og var byrådsmedlem for Venstre.

I nr. 25, hvor der nu er fiskehandel, lå ved århundredskiftet Chr. Madsens købmandsforretning, der blev overtaget af Th. Fischer-Nielsen, der flyttede den over til det i 1907 nyopførte »Dyringhus«. Vedføjede billede viser interiøret fra 1903. Bemærk påklædningen — ministerielle kontorchefer værdig. Eller »Nr. 24. Fineste Cigar med Havanna. 6 for 40.« (underforstået 40 øre). Skiltet »Her sælges Margarine« var lovbealet som en advarsel til naive kunder, at de ikke lod sig prakke den famøse margarine på i stedet for det gode danske smør. Lampen over disken er en gaslampe med opadbrændende Auer-net og gav et meget skarpt lys. Når man ser de mange fustager til højre med svampe, må man jo tro, at renligheden har været meget udpræget hos kunderne. (Skam få den, der tænker ilde herom.)

Nu lå forskellige forretninger ind til Stæchmanns gård, hvor bl. a. Sydjysk Maskinfabrik havde værksted og med kontor ud til Søndergade. Der handlede med landbrugsmaskiner, og der uddannedes en del lærlinge. Indehaveren, fabrikant Chr. Thomsen, boede privat oppe på Haderslevvej og var byrådsmedlem, repræsenterende Venstre. Her lå også Ulrichs cigarforretning og fru Ebbesens tricotatehandel, inden man på hjørnet af

Interiør fra Th. Fischer Nielsens købmandsforretning i Søndergade. Den er nærmere omtalt i artiklen.

Dalbygade kom til Hans Haves ejendom.

Med indgang lige på hjørnet var her købmandsforretning, først af P. Ravn, senere af Hans Have og til sidst af O. A. Zwergius. Nu har der i mange år været guldsmedeforretning, og den gamle butik er moderniseret til ukendelighed. Hans Have drev engros forretning i ejendommens gård med indkørsel fra Dalbygade. Han var en agtet mand og bl. a. i mange år medlem af menighedsrådet og initiativtager til oprettelse af Kristkirken, hvilket gav anledning til, at gaden syd for kirken blev opkaldt efter ham.

På Søndergades vestlige side lå lige syd for banen Poppes farveri, der vist ikke drev meget farveri, men herreekviperingshandel, der flyttedes over nord for åen, hvor den nu ligger, da banen blev udvidet til tosporet og fordrede mere plads. Derefter kom Thea Gades broderihandel med høj trappe op til butikken.

I nr. 16, hvor nu Bendixens optik ligger, var slagter Berthelsens butik, en af byens anerkendte slagterforretninger. Den gamle slagter Berthelsen var en renaissancefigur, der stirrede olmt på kunderne, hvis de vovede at lave vrøvl. Han var

tunghør og råbte højt og kørte kone, sønner og svigerdøtre i stramme tøjler. Dem var man bedre tilpas ved, de afregerede ved at være flinke og elskværdige over for kunderne.

Herfra lå skiftende forretninger op mod bagerens i nr. 28. I ældre tid var her blikkenslager Mikkelsens butik (senere kom blikkenslager Køng) med raslende blikkøj som »dørklokke« og mester selv med hængeskæg og skødeskind og halvlang pibe. Hans to kønne døtre Hulda og Sylva udvandrede og blev gift i South Dakota.

Hesteslagter Arendt Schmidt var en af Søndergades solide mænd. Han handlede med heste og solgte kun hestekød i butikken. Hans søster, fru Schmidt-Damkjær, etablerede sig ved siden af hans butik med noget ret moderne, en viktualieforretning, som hun efterhånden med stor dygtighed arbejdede op. Den flyttede senere hen i »Dyringhus«, hvor nu hendes datter og svigersøn, E. Knudsen, ejer den.

I bagermester Akerlunds ejendom var bageri langt tilbage i tiden, en overgang en bager Jørgensen, der bl. a. bagte rug-

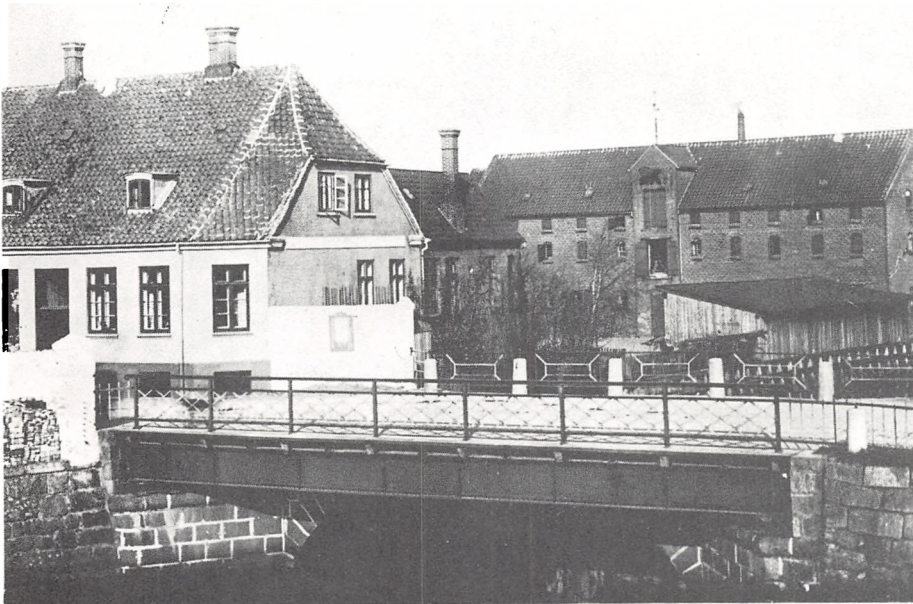
brød og med hestevogn kørte på landet med sine varer. I gården ved siden af var karetmagerværksted og mere andet.

Herfra strakte »Hvide Hest«s lave længe sig hen til »Dyringhus«. Nu er her damekonfektion og »Kino«. »Kino« havde premiere 26. december 1949. På facaden af den gamle bygning sad et relief med en hvid hest, og ellers var det en af de solide gamle beværtninger med stor gård og plads til bøndervogne på indkøb i byen. I restauranten var sand på gulvet og gamle solide træmøbler. I gården regerede staldkarlene Simon, der var hjulbenet, og Vilhelm, der var gammel husar og havde et flot overskæg. Her holdt også Rudolphs rutebil til Christiansfeld til (han begyndte med heste-dagvogn), og i en moderne tid kom Fogeds redningskorps, der senere gik over til Falck-Zonen. Gården strakte sig vestud i enge langs banen.

Hvor nu »Dyringhus« med Sønderbros Apotek strækker sig rundt om hjørnet til Bredgade, lå en gammel købmandsgård, der ejedes af købmand C. Dyring i alt fald i 1849. Hans broder, Frederik, var en anerkendt maler i byen, og deres fa-

Den gamle Toldbod ved Sønderbro, nedlagt 1866.

Sønderbro med J. P. Jensens ejendom - ca. 1904.

der, maler C. O. Dyring, havde brandvagt på Slottet i 1808, da det brændte. Senere gik købmandsgården over til Brødrene Nielsen, der flyttede den hen i Frederiksgade (nu Tøndervej), hvor de drev æg-eksportforretning (der eksisterer endnu) og sennepsfabrik (der gik over til Th. Fischer-Nielsen, men ikke eksisterer mere)

Den gamle gård blev nedrevet, og firmaet Møller og Knudsen rejste »Dyringhus« i 1907. En meget moderne ejendom med emaljerede kakkelovne, gasblus i køkkenet og vandhane over vasken. I gården var i et udhus indrettet moderne luftige og derfor lugtfri lokummer, og tænk bare, et for hver lejlighed. Gennem en dørråbning uden dør gik man ind i en gang mellem lokummerne, der var rum med tremmeværk øverst i træskillevæggene og aflåselige døre (dog uden tremmeværk). De har været hyggelige en vinterdag med storm og frost. Kasserne, der skjulte den famøse latrintønde, var ferniserede og forsynede med trælåg. Jo, jo, der var virkelig fornemt.

I samme udhus var Fischer-Nielsens kafferisteri, hvor »Byens bedste Kaffe« blev behandlet. Det gav en fin lugt i hele komplekset, når den ristede kaffe stod til afsvaling i bevægeligt sold ude i gården og blev vippet op og ned af lærlingen.

Hvor der nu er viktualieforretning, lå byens mest moderne indrettede butik. Der var to fine dobbelte gaslamper over disken, og de gav et vældigt godt og skarpt lys i butikken. Under første verdenskrig blev installeret elektrisk lys ved at hænge enkelte pærer med glasskærm op under gasarmene, det var modernisering. I denne fine forretning flyttede købmand Th. Fischer-Nielsen fra nr. 25 lige overfor ind i 1907. Forretningen blev senere overtaget af købmand Johs. Slange, der flyttede den tilbage igen til østsiden af Søndergade, hvorefter Schmidt-Damkjærs viktualieforretning flyttede ind.

På hjørnet ligger Sønderbro Apotek. Det blev oprettet 25. januar 1921 og åbnet 14. marts 1922. Før var her Møller og Knudsens udstilling af kakkelovne. Så flyttede Straarups manufakturhandel ind, men den gik vist ikke så godt. Straarup rejste til Helsingør, hvor han drev Missionshotellet i Bramstræde. Firmaet Møller og Knudsen, der ejede »Dyringhus«, havde lager af bygningsartikler, jern, rør m. m. i gården, der havde port til Søndergade og to udkørsler til Frederiksgade (nu Tøndervej). I gården var også stald og vognport. Firmaet holdt kuske og faste folk, og Møller havde fin lakeret jagtvogn med blå hynder til søndagskørsel med hele familien — standsmæssigt for en storkøbmand.

Bredgade drømte ingen om. Søndergade var byens port mod syd og fra syd og med forbindelse til øst og vest.

GADEN JENSEN

Jernbanegade 28 . Kolding
Telefon 52 55 66

Byens ældste og største specialforretning for tæpper og hvidevarer

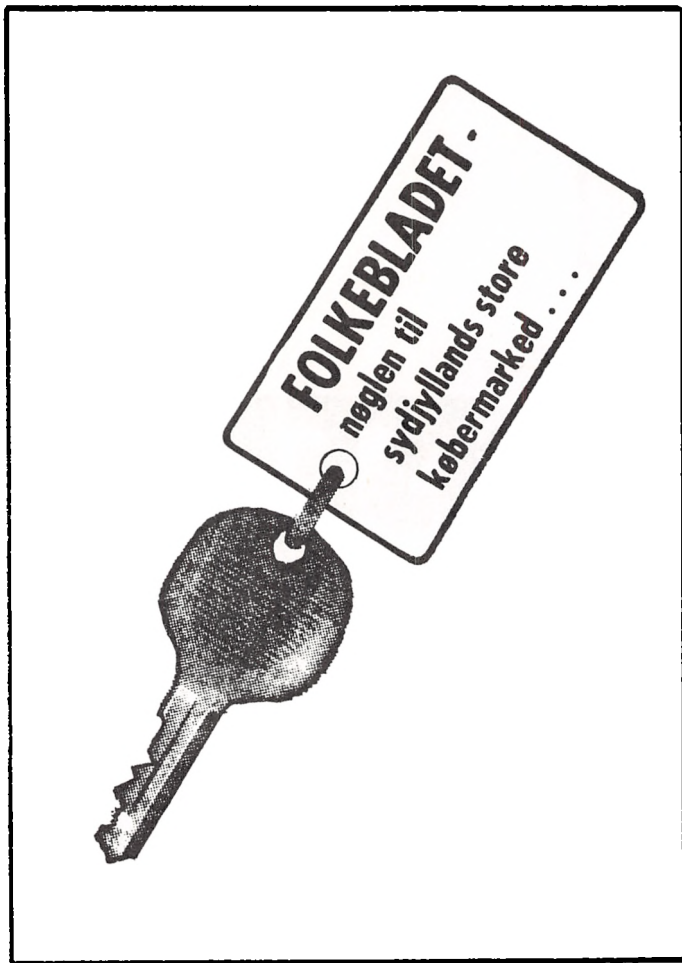
BYENS STORE FORRETNING

RADIO . TV . GRAMMOFONPLADER . MUSIKINSTRUMENTER
PIANOER . NODER

I CENTRUM FOR MUSIK:

A/S **MUSIKHUSET**

KLOSTERGADE 19 . KOLDING

To ting

vil De sætte pris på:

1. Den rigtige adresse
2. En fagmand at stole på.

Derfor er vi her i Koldingbogen.

På gensyn i specialforretningen, der sætter Dem og Deres hobby i focus:

Alt i Foto - Kino.
FOTO-KOPI
mens De venter
af skemaer, tegninger,
breve og bøger.

FOTO - 1 minut
til førerbevis,
pas m.v.
- og vi er eksperter
i affotografering.

KOLDING FOTO

V/R. HARTIMMER

JERNBANEGADE 32
KOLDING TELF. 52 00 54
GIRO 111 814

BRDR. IVERSEN
gardiner
tæpper

MUNKEGADE 8 - KOLDING - TLF. (05) 52 67 08

Specialforretningen
hvor gardiner
er godt stof

Grundlagt 1828

J. P. JENSEN

Tif. (05) 52 16 66. Giro 8366.

Isenkram . Værktøj . Beslag . Tekniske artikler
Svejseartikler . Metaller